

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár hírlevele

# VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

## Tartalom

- **VERITAS-est**
- **Hírek**
- **Olvasnivaló:**

- *Az úgynevezett „vesztfáliai kérdés” 1919–21-ben*
- *„...nemcsak vesztes, de kapó ember is vagyok” Források a személyi kárpótlási ügyiratokból*
- *Gesztenyéből tölgyerdő:  
a párizsi Notre Dame tetőszerkezetének leírása Vahot Imre folyóiratában (1855)*

- **Cikkajánló**
- **Adatkezelési tájékoztató**

## VERITAS-est

Magyar-szlovák diplomáciai kapcsolatok 1939–45 között

[Subscribe](#)[Past Issues](#)[Translate](#) ▼

beszélgetését. Az eseményen **Dr. Ujváry Gábor** általános és tudományos főigazgató-helyettes moderálásával **Dr. Simon Attila** történész, a Selye János Egyetem tanára, a Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója és **Dr. Janek István**, tudományos főmunkatársunk vitatják meg az est témáját.

[A vita ezen a linken is követhető](#)



MEGHÍVÓ

A  
**VERITAS**  
Történetkutató Intézet és Levéltár  
tisztelettel meghívja Önt a

**VERITAS-ESTEK**

történelmi vitasorozat 95. programjára, amelynek témája:

**Magyar-szlovák diplomáciai kapcsolatok 1939-45 között**

**A beszélgetés résztvevői:**

*Dr. Simon Attila*  
történész, a Selye János Egyetem tanára,  
a Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója

*Dr. Janek István*  
tudományos főmunkatárs  
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

**Moderátor:**

*Dr. Ujváry Gábor*  
általános és tudományos főigazgató-helyettes

 2025. február 4. (kedd), 18.00

 1093 Budapest, Zsil utca 2-4.

 <https://veritasintezet.hu>

 @veritastortenetkutatointez7701

 Nemzeti  
Kulturális  
Alap

## HÍREK

A Magyarországi Görög Intézet és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára gondozásában jelent meg „Az 1956-os forradalom és szabadságharc és a görög politikai emigráció” című tanulmánygyűjtemény. A kötet tartalmazza intézetünk kutatócsoport-vezetője, **Dr. Seres Attila** *Hellásztól a KGB ungvári börtönéig. Ukrán levéltári dokumentumok magyarországi görög emigránsok deportálásáról a Szovjetunióba (1956-1957)* című tanulmányát.

A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság megalakulásának 25. évfordulója alkalmából konferenciát rendezett 2025. január 15-én. Az eseményen a bizottság történetét intézetünk főigazgatója, **Prof. Dr. Szakály Sándor** mutatta be. A konferencián a Nemzeti Örökség Intézete átadta **Prof. Dr. Szakály Sándor** részére a NEMZETI EMLÉK-ŐR DÍJAT.



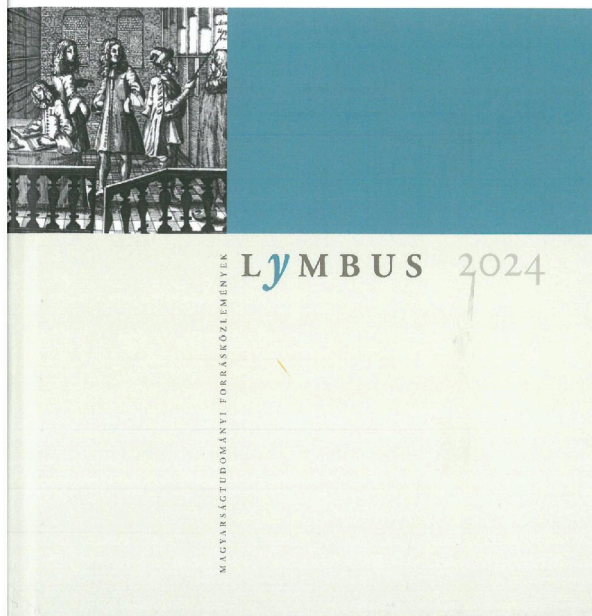
2025. január 23-án hivatalos ünnepség keretében vette át intézetünk adminisztrációs és kommunikációs referense, **Székács Noémi** a Kulturális és Innovációs Minisztérium vezetőjétől, Hankó Balázstól elismerő oklevelét, melyet kiemelkedő szakmai tevékenysége elismeréseként kapott.



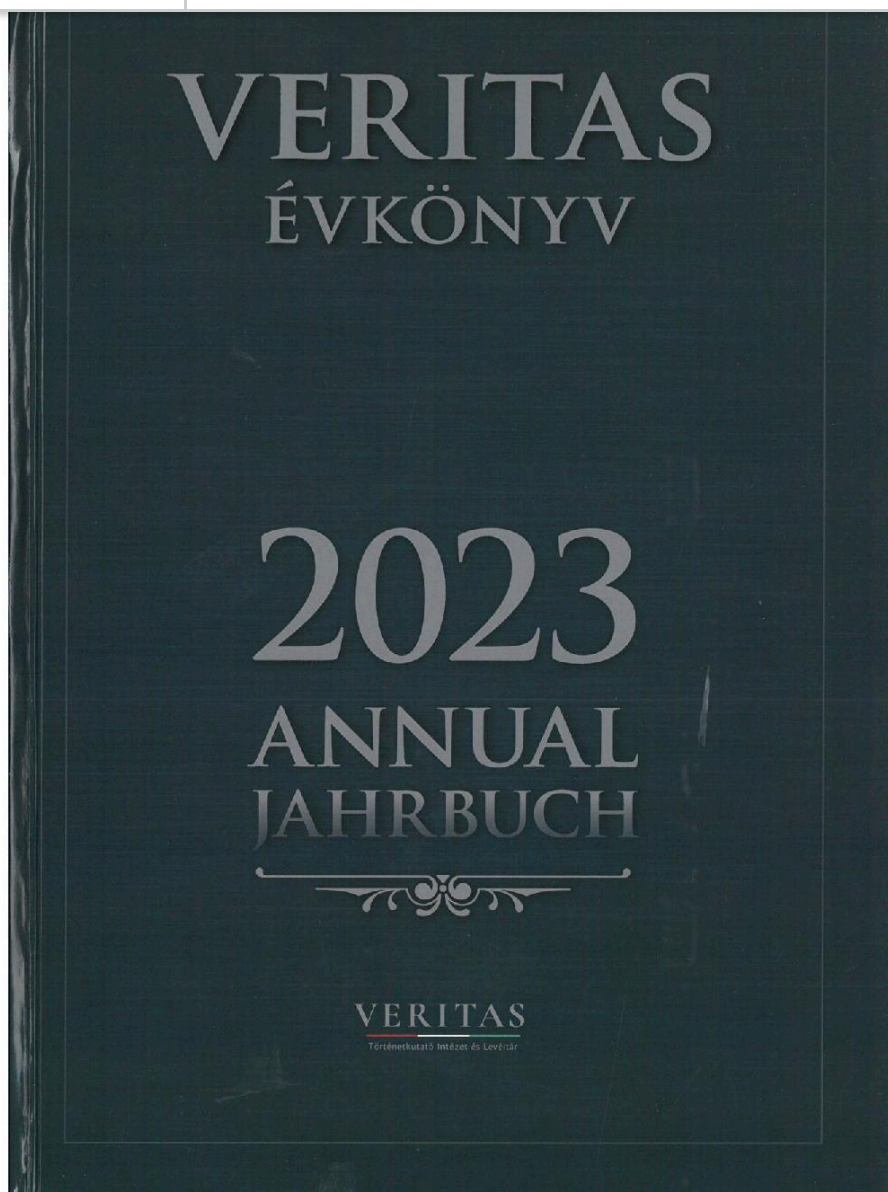
Megjelent a *Lymbus – Magyarságtudományi Forrásközlemények* 2024. évi száma (22. évfolyam), amelyet a **VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár** a Külgazdasági és Külügyminisztériummal, a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközponttal, a Magyar Nemzeti Levéltárral és a Nemzetközi Magyarságtudományi társasággal közösen adott ki.

A folyóirat főszerkesztője **Dr. Ujváry Gábor**, intézetünk főigazgató-helyettese, a 19–20. századot felölelő közlemények felelős szerkesztője pedig **Dr. Schwarczwölder Ádám**, intézetünk tudományos munkatársa.

A **VERITAS** munkatársai közül **Dr. Kocsis Annamária** *A boszorkányság ismeretlen forrásai Szabolcs vármegye levéltárában*, **Dr. Schwarczwölder Ádám** *Széll Kálmán "paktuma" és mellékletei*, **Dr. Ujváry Gábor** *"Csendes sziget a nagy város kellős közepén"*. A berlini *Collegium Hungaricum* otthona, **Dr. Dévavári Zoltán** *Az "Udvarhelyi-ügy"*, **Dr. Seres Attila** pedig *Magyar diplomaták Kárpátalján a brezsnyevi érában (1969–1982)* címmel jegyez írást a kiadványban.

[Subscribe](#)[Past Issues](#)[Translate ▼](#)

Megjelent a VERITAS Évkönyv 2023-as száma. A VERITAS Évkönyv a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár legfontosabb szakmai kiadványa, a munkatársak éves kutatási eredményeit prezentáló periodika. A kiadvány aktuális száma (2023) a Batthyány Lajos Alapítvány támogatásával jött létre. Az 552 oldalas, képekkel, ábrákkal, diagramokkal táblázatokkal ellátott kiadvány 20 tanulmányt tartalmaz, valamint **Prof. Dr. Szakály Sándor** főigazgatói előszavát; a kötet használatát mutatók könnyítik meg. A kötetet **Dr. Kincses Katalin Mária**, intézetünk tudományos főmunkatársa szerkesztette, és a Magyar Napló Kiadó gondozásában jelent meg.



## Olvasnivaló



### **Az úgynevezett „vesztfáliai kérdés” 1919–21-ben**

Baltazár Dezső 1907-ben megalapította a magyar református tér legbefolyásosabb szervezetét, az úgynevezett Lelkészegyesületet (ORLE). Az „evangéliumi alapú

egyházkerület élére. Püspökként Baltazár legfőbb célja – a teljes magyar társadalom átalakítása helyett – immár a magyar kálvinista intézmények (anyagi) stabilizálása lett, ezúttal az állammal együttműködve. Baltazár Dezső konszolidátorként – a személyes barátság legcsekélyebb melegsége nélkül – közeli szövetségesi viszonyba került Tisza Istvánnal. A szövetség a „monarchikus szellem” jegyében kötött, melyhez a tiszántúli püspök a nagy magyar miniszterelnök meggyilkolása után is ragaszkodott még néhány napig.

Kép forrása: Wikimedia Commons / A Pesti Hirlap Kincsháza, 1927 / Baltazár Dezső

[Kovács Kálmán Árpád teljes cikke itt olvasható el](#)



### „...nemcsak veszítő, de kapó ember is vagyok” Források a személyi kárpótlási ügyiratokból

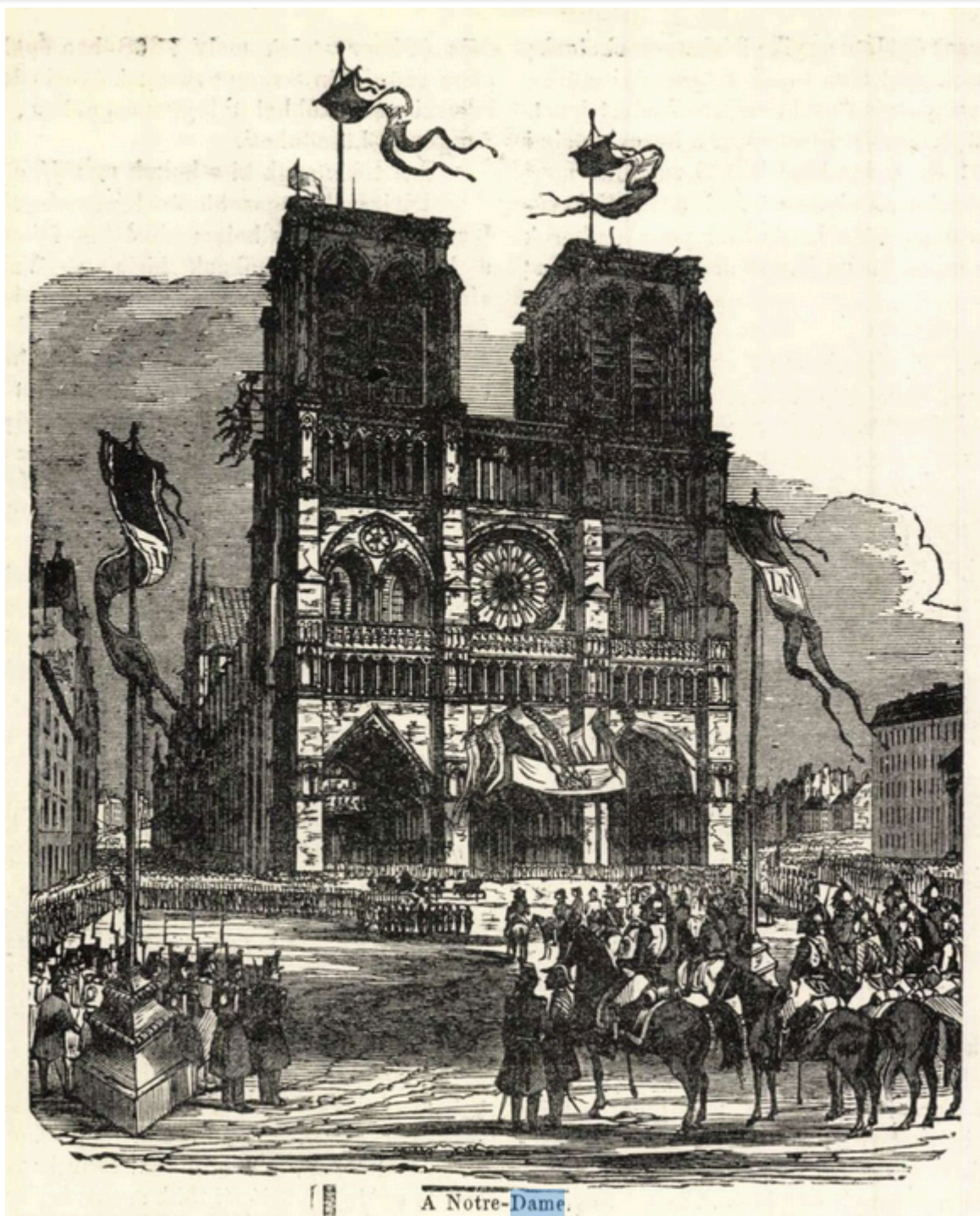
A magyarországi kárpótlási folyamat kezdeteit jelentő első jogszabályok megjelenése, elfogadása, majd a kárpótlási intézményrendszer kialakítása a rendszerváltoztatás időszakának meghatározó eseményei közé tartoznak. Az első szabadon választott parlament egyik legjelentősebb feladatának tekintette, hogy az önkényuralmi rendszerek évtizedeiben sérelmet szenvedett állampolgárok erkölcsi rehabilitációjáról és az ország gazdasági helyzetét, lehetőségeit figyelembe véve

[Subscribe](#)[Past Issues](#)[Translate ▼](#)

összefüggő elítélések orvoslásáról” címet viselő, első semmisségi jogszabály elfogadásával. Ezt követte 1990-ben az 1945 és 1963 közötti törvénysértő ítéleteket semmissé nyilvánító törvény. A személyi sérelmet szenvedettek kárpótlásának kezdeteként ezzel párhuzamosan társadalombiztosítási helyzetüket rendező kormányrendeletek születtek, amelyek a szabadságvesztés időszakának szolgálati időként való elszámolását, illetve nyugdíj-kiegészítés megállapítását tették lehetővé az érintettek számára. Az 1991. évi XXV. törvény a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról rendelkezett. Ez a vagyoni kárpótlási törvény vezette be a kárpótlási jegy fogalmát, határozta meg felhasználásának módjait, teremtette meg a termőföld árverések megrendezésének törvényi lehetőségét, háttérét.

Képen: kárpótlási jegy

[Kissné Bognár Krisztina teljes cikke itt olvasható el](#)



### **Gesztenyéből tölgyerdő: a párizsi Notre Dame tetőszerkezetének leírása Vahot Imre folyóiratában (1855)**

Kevés olyan lapszerkesztő van, aki jobban pártolta és magasabb színvonalon művelte volna a tudományos ismeretterjesztést Vachot Imrénél (1820–1879) a 19. században. Az eredetileg ügyvéd, majd népszínműíró, a reformkor művelt értelmiségijeként tevékenyen munkálkodó lapszerkesztőnek az 1848–49-es szabadságharc után a legmagasabb színvonalú szépirodalmi és tudományos

1888) régésznek köszönhető. Tevékenysége a Bach-korszakban teljesedett ki, az 1850-es években kalendáriumok kiadásával foglalkozott, 1851-ben a Remény című szépirodalmi és művészeti folyóirat szerkesztője volt, 1856 elején a Budapesti Visszhang című lapnál lett segédszerkesztő, majd 1857-től 1862-ig a Napkelet című hetilapot szerkesztette, mint ahogyan az 1860-ban indult Budapesti Képes Újságot is, de azt 1861-ben betiltották.

Kép forrása: Nagy Világ Képekben című folyóirat

[Kincses Katalin Mária teljes cikke itt olvasható el](#)

## Cikkajánló

### A Tea íze

"A tea hagyományosan a szemlélődés, a gondolatcsoportosítás itala. Amint a tealevelet adó cserjére növendék korában, ötleteinkre és következtetéseinkre is ráfér a folyamatos megmetszés. Ahogy a gőzölgő főzetnél, úgy történeti problémák tálalásakor sem árt a kevergetés, szagolgatás, kortyolgatás. Mindenben mégsem vehetők példának teafogyasztási szokásaink. Az élvezeti ital sokszor már filterben előkészítve az igazi – a szűrt és bezacskózott Történelem ellenben kerülendő. A forrázott tea forrón szerethető – történelmi kérdéseket jobb kitenni, hadd hűljenek. Tasakos teafűnek nem jó, ha túlázik – történelemnek nem hátrány, ha túlórázik. A jóféle tea mégis közös véleményalakítások serkentője, élvezeti megtámogatója lehet. Ezt példázta 2013 és 2024 között Pritz Pál Teasorozata. A jelenig érő múlt igényes megvitatásának kultuszaként – a teázáshoz illő egyszerűség, tudattisztaság, arányérzék jegyében." A kötetben intézetünk főigazgatója, **Szakály Sándor** *A Horthy-korszakról, ahogy azt 2023-ban látom* (256. oldal) és főigazgató-helyettese **Ujváry Gábor** *Hóman Bálint és a Horthy-korszak (kultúr)politikája* (278. oldal) című írását olvashatják.

[A kötet itt található](#)

## Elcsárdázott bizalom: az Operettszínház esete a pártbizottsággal

"Az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követően nem azonnal kezdődött meg a

voltak olyan állapotban, hogy jelentősen befolyásolják a színművészek véleményét az MSZMP-ről. Elvben e szervezetektől várták, hogy jelentős szerepet játszanak a műsortervek kialakításában és a vonakodó nevesebb színészek meggyőzésében. Mindez az operettet is érintette." - írja **Rácz János**, intézetünk tudományos főmunkatára a Magyar Nemzet hasábjain.

[Rácz János írása itt olvasható](#)

## Klapka György, a komáromi hős

**Hermann Róbert** intézetvezetőnk *Klapka György, a komáromi hős* című írását olvashatják a Magyar Honvéd januári számában.

[Hermann Róbert írása itt olvasható](#)



### Az új adatkezelési tájékoztatónkat [itt tudja elolvasni](#):

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár kizárólag a saját rendezvényeivel és programjaival kapcsolatos meghívók és értesítők küldésére használta fel eddig az Ön személyes adatait (név és e-mail cím), azokat harmadik félnek nem adja át a jövőben sem. Ha nem ért egyet az Ön személyes adatainak (név, e-mail cím) további kezelésével, és a jövőben nem szeretne hírlevél formájában értesülni a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár legújabb híreiről, rendezvényeiről és programjairól, akkor kérjük, hogy jelezze ezt az [info@veritas.gov.hu](mailto:info@veritas.gov.hu) címen! Ebben az esetben véglegesen és helyreállíthatatlanul töröljük Önt az adatbázisunkból. Ha az adatkezeléssel kapcsolatban bármilyen kérdése vagy észrevétele van, akkor forduljon hozzánk az [info@veritas.gov.hu](mailto:info@veritas.gov.hu) e-mail címen.

Bízunk benne, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár tevékenységét.

Copyright © VERITAS INTÉZET ÉS LEVÉLTÁR

Nem szeretne több hírlevelet kapni? [Ide kattintva iratkozhat le.](#)